

Specijalne postrojbe HVO-a – Tko su bili i kako su djelovali?

OBJAVLJENO 12. KOLOVOZA 2025. OD VIKTOR TRUMBETAŠ

Postrojbe za posebne namjene – **PPN, antiterorističke grupe, komandosi, diverzanti...** sve su to nazivi s kojima se susreću pratitelji kronologije Domovinskog rata i rata u Bosni i Hercegovini. Riječ je naravno o specijalnim postrojbama Hrvatskog vijeća obrane. Specijalne snage HVO-a su dale veliki doprinos u ratu u BiH i obrani Hrvatske i hrvatskog naroda no još uvijek se jako malo o njima zna i piše, osim po specijaliziranim forumima i povremeno nekim obljetnicama. Cilj ove serije članaka je pobliže prikazati **ustroj i djelovanje i zanimljivosti** oko ovih postrojbi jer o specijalnim postrojbama Hrvatske vojske se pisalo i dokumentiralo, a specijalne postrojbe HVO-a su po objavljenim materijalima i istraživanjima na neki način još uvijek u sjeni svoje "starije braće".

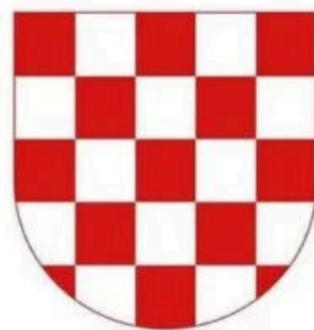

PPN Ludvig Pavlović s "fantomkama"

Specijalne postrojbe HVO-a bile su **elitne vojne postrojbe** specijalne namjene unutar oružanih snaga HVO-a tijekom rata u Bosni i Hercegovini (1992. – 1995.). Njihova je uloga bila izvođenje **najzahtjevnijih borbenih zadataka**, uključujući izviđanja, prepade, diverzije, protuterorističke i protudiverzantske aktivnosti i borbu u nepristupačnim terenima ili urbanim područjima. Tu također možemo nadodati i borbu u dubini protivničkog teritorija te zaštitu ključnih objekata poput stožera ili skladišta ili drugih vitalnih objekata ili točaka u naseljenim mjestima. Osnivale su se u svim krajevima BiH gdje su živjeli Hrvati i Operativnim zonama i Zbornim područjima HVO-a.

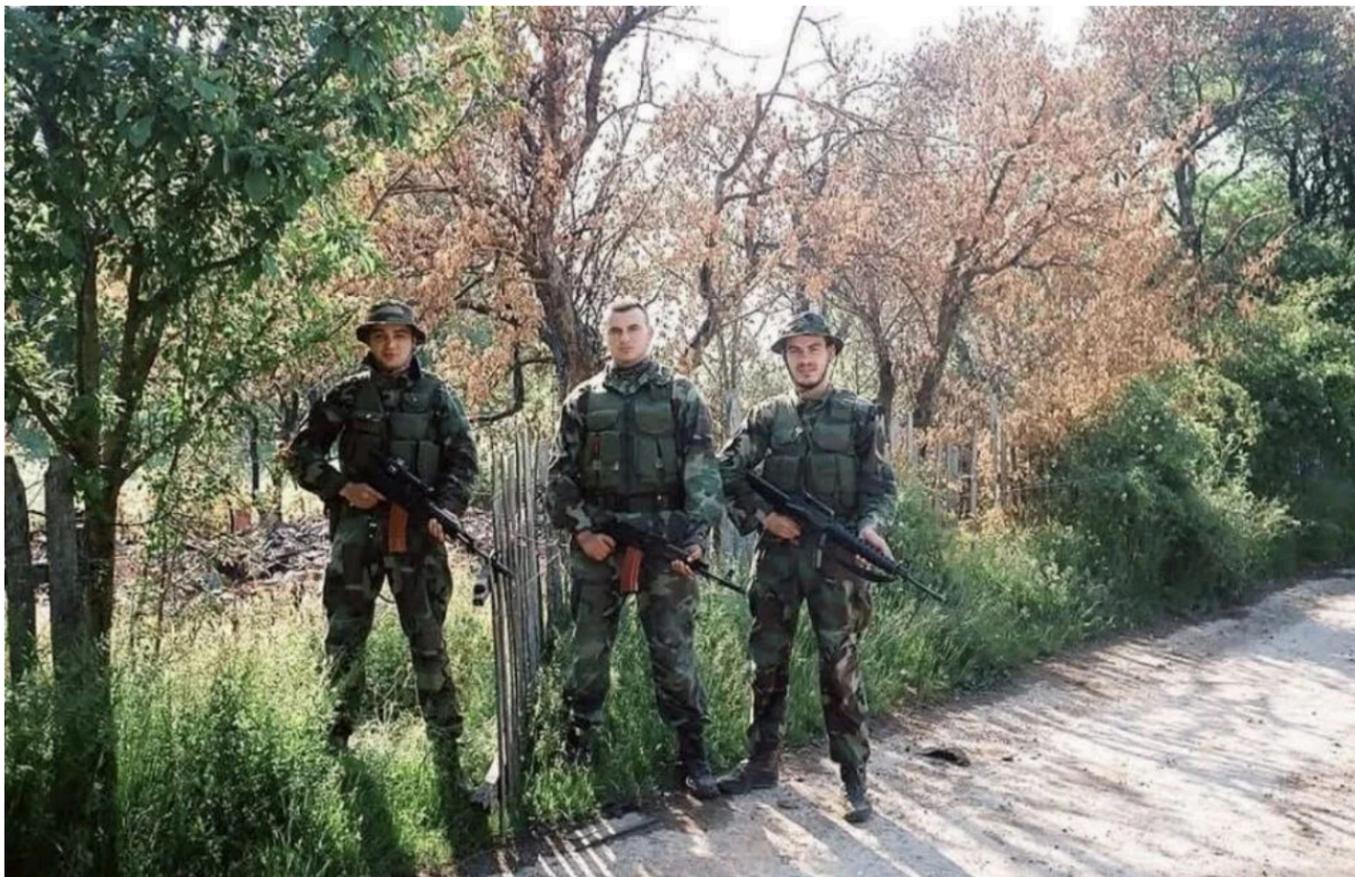
**PPN HVO
"LUDVIG
PAVLOVIĆ"**

Izvor

Možemo razlikovati nekoliko naziva i tipova specijalnih postrojbi HVO-a. Prvo, specijalne postrojbe HVO-a su se gotovo uvijek nazivale "Postrojbama za posebne namjene" ili skraćeno PPN, rijetko kada specijalnim postrojbama kao u HV-u. Među prvima nastalima u Hercegovačkom kraju se spominje **PPN Ludvig Pavlović** proizašla iz 1. dragovoljačke pukovnije "Kralj Tomislav" HV-a u lipnju 1992 ili PPN

Poskok bojna. Neke od njih su bile samostalne, a neke djelovale kao specijalne postrojbe (PPN) unutar regularnih brigade HVO (PPN „Munje“ Travničke brigade HVO-a ili PPN Maturice brigade Josip ban Jelačić, Kiseljak).

PPN Ludvig Pavlović

Neke specijalne postrojbe su po svojoj prirodi bile **izvidničke postrojbe gardijskih brigada HVO-a** poput satnije "Alpha Force" 1. Gardijske Brigade "Ante Bruno Bušić" HVO ili izvidničkih satnija ostalih gardijskih brigada. Zatim imamo antiterorističke postrojbe i antiterorističke grupe (ATG) poput "Antiterorističke jedinice Kažnjenička Bojna" i njenih ATG-ova koje su isto bile specijalne postrojbe samo što su imale pridjev – antiteroristička, a klasičnog pojma terorizma i talačkih situacija kakve mi poznajemo koliko je poznato nije bilo, osim ako se pod teroristima podrazumijevalo pripadnike protivničkih formacija ili pojedince koji su izvršavali diverzantsko teroristička djelovanja poput sabotaza ili postavljanja eksplozivnih naprava ili vršenja atentata.

PPN GAVRAN 2, **IZVOR**

Zatim imamo **diverzantske postrojbe** poput 22. Diverzantskog odreda (nastalog transformacijom iz Kažnjeničke bojne 1994.) i izvidničko-diverzantske vodove (npr. IDV Šunjalice brigade Kralj Tomislav ili IDV 104. Brigade HVO) koji su izvršavali izviđanja i diverzije na neprijateljskom terenu te protudiverzantske vodove (Npr. PDV Uskoci ili PDV Bata) koji su štitali liniju od upada neprijateljskih vojnika i diverzantskih grupa. U bivšoj JNA su postojali protudiverzantski vodovi pri JNA I teritorijalnoj obrani pa je moguće da je i ovaj koncept preuzet odatle. Postrojbe za posebne namjene su vrlo često na svim ratištima od hercegovačkog, srednje bosanskog ili posavskog su isto znale po potrebi funkcionirati i kao prepadne ili interventne postrojbe kada je trebalo spriječiti neprijateljski prodor kroz položaje.

PPN GAVRAN 2, Izvor – Vojna Povijest, Ožujak 2014.

Još jedan naziv koji se spominje a pogotovo u Posavini su **Jedinice specijalne namjene** (JSN), poput JSN 106. brigade HVO-a ili Jedinice specijalne namjene "Stojan Vujnović – Srbin". Za razliku od klasičnih postrojbi za posebne namjene (PPN) kakve su bile ustrojene u Hercegovini i Srednjoj Bosni, u Posavini su uglavnom djelovale izviđačko-diverzantske postrojbe, bilo kao samostalne jedinice ili u sastavu brigada. Nadalje, neke specijalne postrojbe su imale i status pristožernih poput ranije spomenutih PPN Ludvig Pavlović, Kažnjeničke bojne ili Gavran 2 što znači da su imale ipak malo ozbiljniji status u vojnoj hijerarhiji i zadaće od ostalih.

PPN Munje, [Izvor](#)

Vojna policija HVO-a je također imala jednu ili više antiterorističkih jedinica razine voda raspoređenih po bojnama – bojne ATPV ili lakojurišne bojne (Ljb) VP-a poput 3. Ljb VP-e u Vitezu ili lakojurišne brigade Vojne Policije koja nije u potpunosti bila specijalna kao klasični PPN ali je imala specifične zadatke čime se uvelike svrstava bliže ka specijalnim postrojbama, poput 8. lakojurišne brigade vojne policije HV. Ne treba ni zaboraviti ni **HOS** jer je upravo nekoliko postrojbi HOS-a preraslo u specijalne postrojbe HVO-a, poput postrojbe HOS-a iz Novog Travnika je postala PPN Žigosani, PPN "Marinko Beljo" iz Rame koji je ranije bio postrojba HOS-a Rama ili PPN Vitezova koji su ranije bili HOS Vitezovi.

Izvidnička satnija „Alpha Force“ 1. Gardijske Brigade „Ante Bruno Bušić“, [IZVOR](#)

Još jedan tip elitnih, poluspecijalnih jedinica HVO-a koji treba navesti, a čije su zadaće često bile istovjetne onima od PPN-ova su **interventne jedinice**. Interventne jedinice, grupe ili vodovi. U vojnoj terminologiji, interventni vod može se definirati kao manja, taktička jedinica, obično veličine voda (20–40 vojnika), koja je posebno formirana i obučena za brzo reagiranje u kriznim, izvanrednim ili nepredviđenim situacijama. Ovaj tip postrojbi je bio prisutan u sve tri vojske sa područja BiH (četiri ako računamo Narodnu obranu Fikreta Abdića). U praksi interventne jedinice bi intervenirale kada neprijatelj probije liniju pa ju treba vraćati ili prijeti opasnost od probijanja iste te su često takve jedinice imale znatne gubitke, baš zbog prirode svojih zadataka, da interveniraju i jure tamo gdje je najteže. Po pričanjima nekih pripadnika ovakvih jedinica, sami sebe su ponekad u biti smatrali „**žrtvenim jarcima**“ iz razloga da su jednostavno morali ići intervenirati u najtežim situacijama, krpiti linije i zapravo bi se žrtvovali jer je pri takvim akcijama uvijek dolazilo do visokih vlastitih gubitaka dok se ne bi stabilizirala linija i odradio zadatak do kraja.

Interventni vod Brigade kralj Tomislav

Budući da su bile namjenjene za brza i iznenadna djelovanja, a ne čuvanja linija, organizacija specijalnih postrojbi bila ustrojena upravo oko faktora **visoke pokretljivosti i operativne neovisnosti**. PPN jedinice su se često formirale ovisno o potrebama bojišta i dostupnom ljudstvu. Standardne formacije obuhvaćale su postrojbe veličine od vodova (10–30 pripadnika, ponekad i više) koje možemo smatrati nekom osnovnom borbenom skupinom, satnije (30–120 pripadnika) – srednje velikom borbenom jedinicom npr. ATG "Garavi", PPN "Apostoli" ili pak bojne poput PPN Ludvig Pavlović ili ATJ Kažnjeničke bojne (300-800 vojnika) koje su pak bile oblikovane u većim PPN jedinicama. Najčešće su zapravo to bile manje postrojbe veličine vodova i satnija kakvih je u Hercegovini i Srednjoj Bosni bilo na desetke poput PPN Vitezovi, PPN Maturice, PPN Tvrtko II, PPN Gavran 2, PPN Fenix-Rama, PPN Crni Franjevci, IDV Kula, i mnogih drugih. Neke postrojbe poput PPN Vitezova su se dijelile i na jurišne grupe od po 30-ak ljudi.

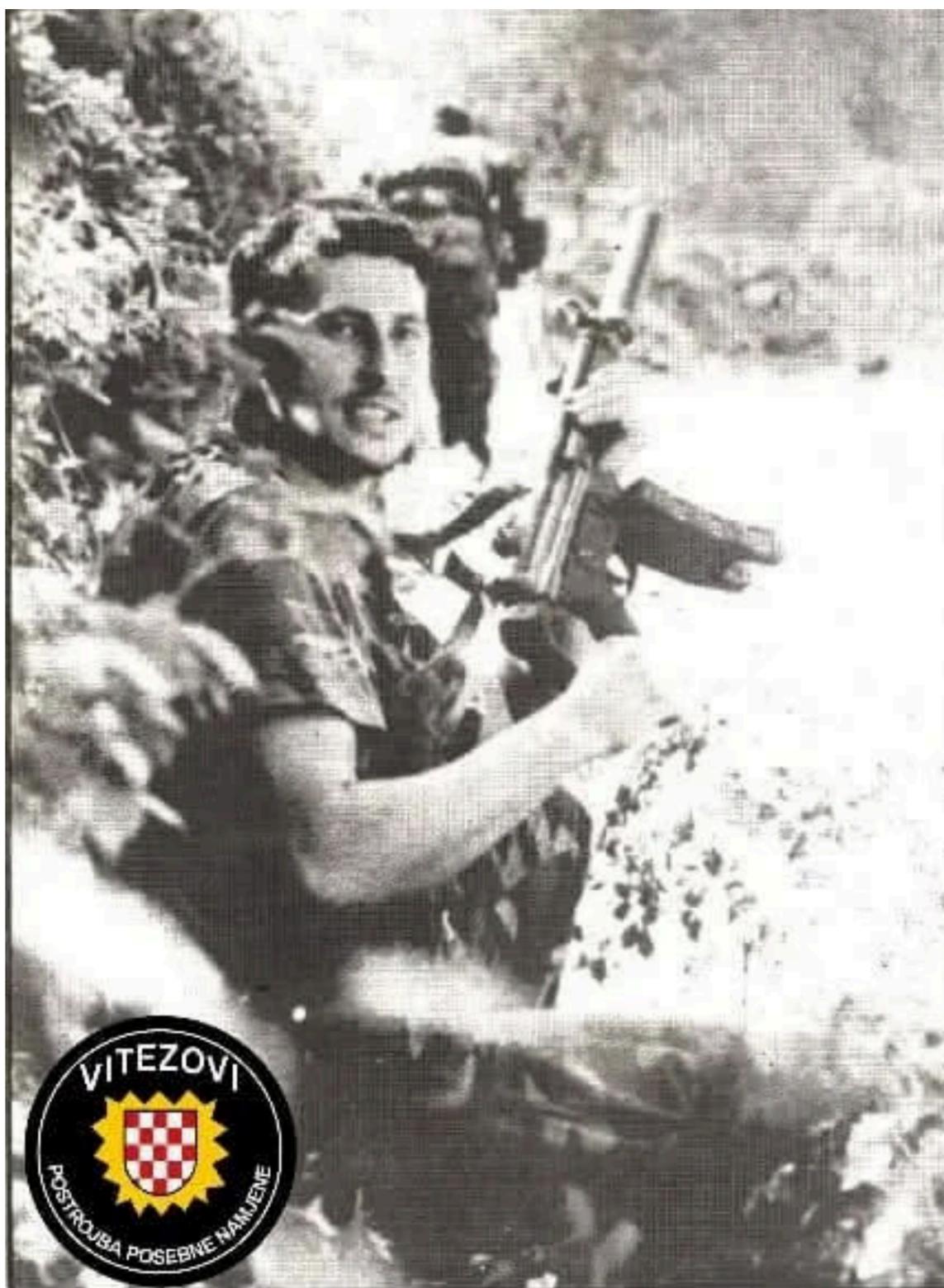

Pripadnik vojne policije HVO sa lepezom naoružanja od Zastavinog kalašnjikova M70 s preklopnim kundakom, 9mm pištolja i kratke strojnice UZI ili ERO.

U sastav postrojbi za posebne namjene su pretežito ulazili mladi vojnici sa vrlo dobrom fizičkom spremom i poželjno određenim vojnim ili borbenim iskustvom. Često to i nije bio slučaj jer su se postrojbe osnivale spontano kako je rat dolazio u koji kraj pa su nekada postrojbe bile "svježe" skoro bez obuke (specijalnu obuku možemo zaboraviti) i odmah bačene u borbu, pogotovo **u Srednjoj Bosni**. Neki od zapovjednika specijalnih postrojbi su također bili već ratovali u Hrvatskoj i onda su sa tim znanjem i iskustvom stali na čelo svojih postrojbi. Za specijalne postrojbe postojali su određeni nastavni i obučni centri u većim mjestima poput Mostara ili bi se provodila obuka (borba prsa o prsa, upotreba minsko-eksplozivnih sredstava itd) u vlastitim bazama u mjestima gdje su i bile osnovane koje bi često bile neke zgrade

ili pomoćni objekti koje je zaposjela postrojba ili joj je dodijeljeno. (Npr. PPN Tvrtko II je imala svoju bazu u zgradi Osnovne škole "Nova Bila", Vitezovi također u školi u Dubravici, predgrađu Viteza, a Kažnjenička bojna je imala bazu u kompleksu Duhanska stanica u Širokom Brijegu).

U mnogim kriznim i ratnim okolnostima, pogotovo u BiH, **škole su često služile kao privremene vojne baze** zbog svoje prostranosti, infrastrukture i lokacije u naselju. Zgrade osnovnih škola raspolažu učionicama, dvoranama i sanitarnim čvorovima, što ih čini pogodnim za smještaj vojnika, skladištenje opreme ili uspostavu zapovjednih punktova. Uz to, povezane su sa cestama čime dodatno olakšavaju brzo djelovanje postrojbi. Takva praksa nije rijetkost u povijesti, osobito u situacijama kada nema dovoljno vojnih objekata ili kada je potrebno brzo reagirati i iskoristiti postojeću infrastrukturu.

Darko Kraljević, zapovjednik PPN Vitezovi u akciji

Naoružanje im je pak bilo raznovrsno i uključivalo je lako pješačko automatsko oružje istočnog i zapadnog porijekla poput Zastavinih Kalašnjikova M-70 ili Heckler-Koch automata MP-5, bez nekog jedinstvenog obrasca naoružavanja ovih postrojbi što je bila posljedica ratne stihije, ad hoc osnivanja postrojbi doslovno od nule. Tu možemo pridodati i snajpere i raketne bacače (RB-M-57, M-79, M-80 "Zolja"), i stošta drugo. Sa uniformama je bilo slično, nosilo se što se stiglo makar se vidjela razlika u PPN-ovima ili IDV-ovima od ostalih postrojbi po korištenju borbenih prsluka,

fantomki, maskirnih i crnih uniforma i kombinezona što obični vojnici nisu imali prilike često nositi. Također, kako bi se razlikovali od redovnih postrojbi HVO-a i malo se istakli, nosili su specifične oznake postrojbi.

Osvajanje položaja Grbavica 1993. od strane PPN Jokera

Dodatna specifična specijalnih postrojbi HVO-a je u tome što su mnoge od njih nastale u vihoru rata bez određenog plana, ustroja i kontrole. Također ovo je bio period u kojem je također **bilo "modno" imati vlastitu specijalnu postrojbu**, vlastite komandose u maskirnim ili crnim uniformama s fantokama, ray-ban naočalama i automatima. Rezultat toga je pojava mnoštva malih postrojbi šarolike namjene, opreme i naoružanja često povećane autonomije u djelovanju što je često znalo za posljedicu imati nekoordinirano djelovanje, otkimanje kontroli što je znalo dovesti i do vlastitih gubitaka ali i ratnih zločina zbog čega je ova tema i dan danas kontroverzna. Zbog toga Glavni stožer HVO-a krajem 1993. i početkom 1994. godine provodi reorganizaciju i reformu sustava te uvodi reda i među mnoge specijalne postrojbe.

PPN Gavran 2, [IZVOR](#)

Neke od njih se zadržavaju kao samostalne postrojbe, najveći dio njih prelazi u sastav četiri profesionalne gardijske brigade HVO-a kao bojne ili u sastavu njihovih bojni, neki u **Specijalnu policiju HR-HB**, a krajnje neposlušni dio se u potpunosti rasformirava te njihovi pripadnici prelaze u sastav regularnih postrojbi HVO-a. O poduzetim vojnim akcijama i operacijama specijalaca HVO-a bi se moglo napisati poviše članaka i knjiga.

PPN-ovi su odigrali važnu ulogu u brojnim ključnim bitkama, naročito u operacijama protiv Vojske Republike Srpske (VRS) i Armije BiH te pogotovo obrani hrvatskih enklava u srednjoj Bosni. Njihova spremnost na djelovanje u ekstremnim uvjetima rata u Bosni i Hercegovini činili su ih **nezamjenjivim dijelom obrambenog sustava Hrvata u BiH**, osobito u trenucima kada je bilo najteže, kada su linije pucale, a nadmoćniji neprijatelj nadirao. Iako često slabije opremljene, pripadnici ovih postrojbi pokazali su iznimnu hrabrost, i borbeni moral, ostavljajući dubok trag u vojnoj povijesti HVO-a i Domovinskog rata u cjelini.

ČLANAK 1 – [ČLANAK 2](#) – [ČLANAK 3](#) – [ČLANAK 4](#) – [ČLANAK 5](#)

Ovaj tekst je dio novinarskoga projekta „Postrojbe za posebne namjene HVO i specijalne službe u BiH tokom rata 1992 – 1995.“, objavljen u sklopu programa poticanja novinarske izvrsnosti u 2025. godini Agencije za elektroničke medije. Dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena autora.

